

I U D A I C A

O personalitate culturală europeană, reputată în epocă HAIM BEDJERANO (1850-1931)

Bedjerano, Haim (n. 1850, Stara Zagora - m. 1931, Istanbul). Crescut într-un mic orașel din Rumelia orientală, azi în Bulgaria, dar atunci aparținând unui vilaiet turc, multiethnic, în care trăiau în bună înțelegere greci, bulgari, turci, armeni și evrei sefarzi, micuțul Haim a deprins limbile tuturor acestor etnii, obiceiurile lor, esența omenescului dindărătul tuturor acestora. La vârsta de 18 ani, abia ieșit din adolescență, Haim Bedjerano se căsătorește, potrivit obiceiului locului, cu o fetiță puberă de abia 13 ani. Ca toți copiii sefarzi din acea vreme, și Bedjerano frecventează *lešiva*, unde deprinde comentariul temelor sacre ale Torei și Talmudului. Face dovada unei memorii ieșite din comun. Studiază cu aceeași râvnă Coranul, în arabă, cu un hodja din oraș. Această ambivalență i-a permis apoi să abordeze studiul comparativ al religiilor semite. Este cunoscutor, chiar din prima tinerețe, a limbilor turcă, persană, caldeeană, castiliană, franceză, germană, italiană și bulgară. Abordează subiecte teologice și aduce puncte de vedere personale deosebite cunoscute prin articolele pe care le publica în franceză și ebraică. Mediile de specialitate încep să vorbească despre Bedjerano ca despre „tânărul savant din Constantinopol”. Războiul ruso-turc din 1877-1878 îi afectează însă și statutul său intelectual și viața domestică prin pierderea a doi membri dragi de familie (mama și un fiu). Părăsește lumea otomană și vine la București, unde i se oferă postul de director al Școlii Sefarde și predicator la Templul Sefard. Deprinde repede și limba română, în măsură fiind, după scurt timp, să colaboreze cu articole - religioase, literare, politice - la gazetele românești din Capitală. În 1886, primește și catedra de ebraică la Facultatea de Teologie din București. Printre

studentii săi se numărau și viitorii mitropoliți Irineu și Visarion. Faima sa de enciclopedist ajunge până la palatul regal, iar regina Elisabeta îi solicită mai multe convorbiri. Apreciindu-i meritele, Carmen Sylva va obține pentru el titlul de „Cavaler al Coroanei României”. Haim Bedjerano devine tot mai cunoscut și în occidentul Europei unde întreține o corespondență susținută cu personalități ca A. France, Clemenceau, Unamuno, E. Ludwig, dar și cu poeți evrei ca Bialik ș.a. Străduința lui Bedjerano era de a restabili legături trașnice între cultura evreiască și cea occidentală. În acest sens face diverse traduceri în ambele sensuri, deși strămutat la Istanbul, va avea nenumărate îndatoriri religioase (ca Mare Rabin) și laice. Este, în același timp, ales membru al Facultății Talmudice din Viena și al Academiei Regale Spaniole din Madrid și președinte de onoare al Societății „Dante Alighieri”. Ajuns la vârsta de 80 de ani, își presimte sfârșitul și se consacră rugăciunilor de purificare în fața Celui Etern.

Moare la 1 august 1931, la funeraliile sale participând o mulțime imensă: corp diplomatic, oficiali turci, islamici veniți din Anatolia, comercianți evrei, creștini și mahomedani, intelectuali de toate categoriile. Osemintele sale odihnesc într-un magnific mormânt din marmură albă, în stil sefard-maur, pe vârful unei coline din apropierea Istanbulului.

● Haim Bedjerano în vizită la Sinagoga „Etz ha-Hayim” (Ortakoy - Istanbul)

Relația lui Bedjerano cu lumea islamică evocă perioadele în care cărturarii evrei întrețineau relațiile cele mai cordiale cu învățații musulmani din medievalitatea iberică sau chiar cu cei din imperiul turc. Era o vreme a toleranței pe care spiritele cele mai luminate ale islamului o mai cultivă până în zilele noastre, opunându-se fundamentalismului distrugător de cultură și umanitate. Polivalența spiritului iudaic și-a găsit în Bedjerano un exponent strălucit.

H. KULLER

Congresul de la Focșani - 125 de ani Prima aplicare a ideii sioniste

În perspectiva lunii decembrie 2006, găesc de cuviință să aștern pe hârtie un eveniment de importanță istorică care a adus mari schimbări în viața poporului evreu și, în special, în viața evreilor din România, în urma cu 125 de ani. Mă refer la *Congresul de la Focșani*, denumit și *Marele Congres de la Focșani*, care a avut loc, la 30-31 decembrie 1881, în acest oraș (orașul meu natal), cu 16 ani înaintea primului Congres Sionist de la Basel. Hotărârile congresului au fost înfăptuite în anul 1882 prin emigrarea în Palestina a celor care au înființat coloniile *Roș Pina* și *Zihron Iacov* și denumită *prima Alia* (emigrare).

Primul Congres al tuturor uniunilor din România pentru colonizarea în Eretz Israel a avut loc la Focșani, la Școala Evreiască de băieți, în urmă cu 125 de ani (30-31 decembrie 1881), cu participarea a 51 de delegați (care reprezentau 32 de uniuni), doi ziariști, trei scriitori, a lui *Eliezer Rokeah*, redactorul ziarului „Israel”, și a multor invitați. La ora cinci după-amiază, președintele Comitetului din Focșani, dl *I.M. Brenner*, a deschis Adunarea Generală. Președinte al Congresului a fost ales *Smuel Pineles* (din Galați), care fost principalul spirit conducător pentru emigrarea în Eretz Israel, iar *David Rintler* a fost ales secretar (care i-a trimis lui *Theodor Herzl* invitația la Congres, scrisă în limba ebraică, pe data de 1 august 1898). Președinte de onoare al Congresului a fost Șef Rabinul din Focșani, *Moșe Aharon Alevi Goldring*. Cuvântarea lui a fost primită cu aplauze îndelungate. După el a

luat cuvântul scriitorul *Israel Teller*. S-au evidențiat, prin discursurile lor, *Eliezer Rokeah* și *Sir Lawrence Olifant*, care au fascinat prin descrierea peisajelor din Israel și au accentuat că acum este momentul cel mai bun de emigrare și nu trebuie pierdut. (*Eliezer Rokeah*, nepotul lui Isarel Bek, om cu multe calități, a venit în România pentru a încuraja emigrarea în Israel și înființarea de colonii agricole. *Lawrence Olifant*, creștin, iubitor al poporului evreu, încredător că se poate mântui problema evreiască, a venit în România în decembrie 1881, pentru a participa la Congresul de la Focșani.)

Scena a fost împodobită cu harta Palestinei și cu fotografiile lui *Moses Montefiori* și *Adolf Crémieux*.

Primul Congres pentru așezarea în Israel, care a avut loc cu 16 ani înaintea Congresului Sionist de la Basel, în anul 1897, a semnat începutul

mișcării sioniste și a avut o mare influență asupra evreilor din România și în dezbaterile Congresului, ca și în afara granițelor României. Congresul a stabilit că soluția problemei evreiești din România este emigrarea în Israel, în colonii agricole, unde se poate desfășura o viață evreiască, și acordarea ajutorului necesar celor care vor să emigreze.

În cea de-a treia zi, ședința s-a încheiat cu binecuvântarea Șef Rabinului din Focșani și cu intervenția Rabinului *Avner Katvan*. La închiderea Congresului, *Israel Teler* și *Smuel Pineles* au rostit cuvintele: „Robi suntem pentru poporul nostru”.

Hotărârile Congresului au fost duse la îndeplinire în anul 1882, prin emigrarea în Israel și înființarea coloniilor *Roș Pina* și *Zihron Iacov* (printre emigranți - trei familii din Focșani). Acesta a fost primul Congres în istoria evreilor care a pus baza fundamentală pentru ca evreii să aibă o țară a lor în Israel. În noiembrie 1882, a fost cumpărat pământul în *Zihron Iacov* și prima lumânare de Hanuca a fost aprinsă de cele trei familii care au venit din Focșani: familia *Israel Schechter* (fratele geaman a lui Șniur Zalman Schechter), familia *Alter Weinstock* (fiul familiei *Filderman*) și familia *Ithak Apelboim*, care participase la Congres în anul 1881.

Evreii din România au fost primii care au pus în practică ideea sionistă. Congresul de la Focșani a fost un capitol nou în istoria poporului evreu. Existența Congresului a fost factorul principal în gândirea evreilor din România și din întreaga Europă în anul 1881.

ZVI BEN DOV

Înțeleptul Rabbi Simon ben Iochai

Despre Simon ben Iochai (ori bar Iochai) a scris și fostul Șef Rabin dr. *Moses Rosen*, în „Revista Culturii Mozaic” din aprilie 1993. I-a adus elogii pentru curajul de luptător și pentru înțelepciunea cu care a cucerit dreptul la nemurire. Ben Iochai a fost unul dintre *tanaiți* (învățător în primele secole de Diaspora), născut în Galileea în secolul I e.a. și înmormântat la Meron, lângă Safed, în secolul II (anii nu se cunosc cu exactitate). Mormântul său a fost loc de „pelerinaj” (în sens diferit de cel creștin), iar de *Lag Baomer* (18 Yiar) i se rostește numele. Elev al lui Rabi Akiva, a petrecut 13 ani în Bene Berak, școala unde se adunau discipolii acestuia. Împreună cu alți învățați (*Hanania*, *Meir*, *Iuda ben Baba*) au reînființat Șanhedrinul după moartea maestrului și i-au continuat studiile. Șanhedrinul nu mai era recunoscut de romani, iar cuvântările antipăgâne ale lui Simon ben Iochai au ajuns la urechile stăpânilor romani, astfel că el a fost nevoit să se ascundă într-o grotă de la Marea Moartă ca să nu fie condamnat și ucis. Acest episod (al „retragerii” din lume) a fost reluat de cabaliști și interpretat într-un context mistic. A stat ascuns 13 ani (același număr ca și al anilor de studiu), împreună cu fiul său, *Eleazar*. Când a revenit în libertate, a început să propovăduiască, la Meron, necesitatea studiului ca scop suprem al vieții. A vizitat și Roma, unde a încercat să revigoreze viața religioasă a comunității de acolo. Simon ben Iochai a fost unul dintre cei mai de seamă alcătuitori ai *Halahei* (partea „juridică” a Talmudului). În *Mišna* se regăsește numele său de zeci de ori. De asemenea, în *Agada* (partea povestită a Talmudului) sunt relatate episoade din viața sa, el însuși fiind autorul unor „*hagadot*” (povestiri). Unul dintre aforismele sale, adesea citat, este: „Trebuie să cunoaștem: a Torei, a preoților și a regelui, dar mai de seamă este numele bun al omului”, dar mai sunt și altele: „Trufia este mai rea decât păgânismul”, „Jignirea aproapelui este un păcat dintre cele mai mari, mai bine te arunci în foc”, „Mai important chiar decât studiul este respectul pentru învățători”. Ben Iochai a scris despre *Mesia*, judecata viitoare etc. La sfârșitul secolului al XIII-lea, la apariția *Zoharului* („Cartea splendorii”, baza *Cabalei*), a fost pomenit numele său, ca autor prezumtiv. Desigur, adevărul este altul, dar exemplul lui Simon ben Iochai a influențat o întreagă pleiadă de învățați, timp de secole.

BORIS MARIAN

DIVREI TORA

REFLECȚII BIBLICE
de ing. BARUCH TERCATIN

● Vineri, 2 iunie (6 Sivan) și sâmbătă, 3 iunie (7 Sivan), sărbătorim **HAG HAŠAVUOT** - ziua în care am primit *Tora* (Sulurile Sfinte). Se va citi și acum din *Tora*, dar nu din pericopa ce urmează în ciclul celor 54, ci vom aprofunda Cele Zece Porunci ce ne-au fost date în ziua de *Hag Hașavuot* pe Muntele Sinai. Ele fac parte din Pericopa ITRO. Înaintea citirii Celor Zece Porunci, vom citi un poem minunat de laudă către Atotputernic, „*Agdamot*”. A doua zi se citește din Pericopa REHE și vom comenta ultima dintre Cele Zece Porunci: „Să nu râvnești la casa aproapelui tău, la soția aproapelui tău”. Înțeleptii s-au întrebat, pe de o parte, cum poți să nu ai astfel de sentimente când vezi că altul o duce mai bine și are o soție mai frumoasă, iar pe de altă parte, care este legătura dintre casă și soția prietenului? În ce privește casa, ei au ajuns la concluzia că dacă este vorba numai de gând și nu de faptă, omul nu păcătuiește. Dacă face acte necugetate pentru a obține ceea ce are semenul lui, atunci este păcat. Rambang se ocupă pe larg de această problemă și ajunge la concluzia că putem râvni sau dobândi lucruri asemănătoare cu cele ale semenului nostru, dar pe o cale dreaptă. La fel se pune problema și în cazul soției semenului nostru. *Tora* ne învață să ne comportăm potrivit regulilor moralei și atunci vom reuși.

● Sâmbătă, 10 iunie 2006 (14 Sivan 5766) se revine la ciclul celor 54 de pericope. Se citește Pericopa NASO. Ea prezintă, printre altele, binecuvântarea *cohanimilor* - fiii Marelui Preot Aaron. Această binecuvântare conține trei versete: primul - „Domnul să te binecuvânteze și să te păzească”; al doilea - „Domnul să-ți lumineze fața și să te miluiască”; al treilea - „Domnul să-și întoarcă fața spre tine și să-ți aducă pace”. Este cunoscută zicala ebraică: „IM EIN KEMAH EIN TORA” („Dacă nu ai din ce trăi, nu poți învăța”). *Cohanimii* ne binecuvântează să avem și să păstrăm belșug în casă. Versetul al doilea îi ajută pe cei ce studiază, să înțeleagă și să nu uite ceea ce învață. Cel de-al treilea verset este destinat războinicilor și celor ce păzesc hotarele. Binecuvântarea se încheie cu „SHALOM” (pace). Ar fi bine ca această binecuvântare să se regăsească la toți oamenii și să exprime dorința lor de a trăi în pace.

● Sâmbătă, 17 iunie, se citește Pericopa BEALOTHA. În continuarea povestirilor despre *Mišcan* (Templul provizoriu), ni se explică funcțiile Marelui Preot Aaron legate de candelabru din Templu ce ardea permanent. Se povestește cum a fost confecționat acest candelabru. Înțeleptii susțin că lumina candelabrului era atât de perfectă încât se vedea fiecare detaliu din Templu. Lumânările au fost aprinse exact așa cum a poruncit Domnul. O altă învățătură a pericopei precizează cum trebuie să fie omul. Se arată că „Moșe a fost omul lipsit de orice orgoliu” (*Numeri*, 12, 3). Ce poate fi mai frumos în viață decât modestia, lipsa orgoliului!